

Պեղատափերի տեղատեղանքն Կ. Ս.
Կրկնորդին երկար ճառով մը սրտու-
մը երկրորդեց սր ծախահարա-
վեամբ ընդունուեցաւ։ Յետ մոտ
վին, ճառախօսները և ձեռնառնե-
րէն տանք Լօրտ քաղաքացեալին
ընդունելով թեան սրահը մարտն-
չան և թէրով պատուաւիրուեցան ու
նամակադիրս ալ առթէն օգտուելով
պատահալ թիւն ունեցաւ խօսակցե-
լու մեծարայ Լօրտ Սեթորին հե-
ինչպէս նաեւ միւս ճառախօսներու
հետ և գրտատիրոս անոնց հայ տղ-
գին մատուցած մեծ ծառայութիւնը
ինչպէս միշտ հին տաններէ ի վեր

նաև հիմայ այս ահագին ճգնաժամին մէջ:

Կ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ՀԱՅԵՐԸ ԹԻԻՐԻՔԻԱԻ ՄԷՋ

Աղեքսանդրիայի Արև լէն կը բազմեց հետեւեալը.

«Պոլսեան ծանօթ հայ անձնաւորութիւն մը, որ շնորհիւ կարգ մը նախախնամական պայմաններու, վերջերս յաջողած է արտասահման անցնել, հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ մեզ.

«Զօհրապի սպաննութիւնը հաստատուած է. Բէլլէկեան Չանդըրը կը գտնուի Տօքթ. Չիլինկիրեան (Ռ. Սեակ) սպաննուած է, իսկ կինը՝ խենթեցած. վարուժանի համար կը վախճուի թէ սպաննուած է. Չիլինկիրեանի հետ մէկ կուսքի մէջ գրտնուելուն պատճառաւ Տօքթ. Տաղաւարեան, Ալինուի, Խաթալ, Զարգարեան և Սարգիս Միմասեան Տիգրանակերտ գրկուեցան, բայց լուր չկայ իրենցմէ: Մարտտ կեսարիոյ մէջ կախուեցաւ. Գէորգ Շընորհքը մեղացուցած ենիւկիւրիի մէջ՝ աչքերուն չիկացած շաւիւրը դարնելով: Նախնականէն լուր չկայ Աբիկ Մուսախանեան և Գ. Պէօլիկեան Գոնիա եւ Երուսաղէմ Գաւան՝ Հայկ. Բէլլէկեան որբանոցը գրտնեցին. որբերէն 20ը գերմանական որբանոցը տարուեցան, 30ը Ստանա միւսները Ստանա գիւղէ թէ սուր: Սուլթանի ձեռնդեան տարեդարձին օրը Էնկիւրիի մէջ 1.000 հայ տղայ թրիստուեցան: Գաշտերու մէջ մարդկային կմախքներ կարծիք: Պոլսի փողոցները հայ չէք տեսներ. վաճառականները թէպէտ խանութիւն կը բանան, բայց տպւանքներու մեծ մասը գրտուած է: Սուլթանը և աղքատութիւնը ահաւոր են: Գաւառացիներու մեծ մասը Պոլսէն վերադարձուցաւ: Կառավարութիւնը պաշտօնապէս կը յայտարարէ թէ Հայերէն վրէժ կը լսուի: Սրպէս թէ Պոլսը պիտի չպարպեն՝ որքան աւան որ Հայերը հանգիստ մնան: Անոք որ իրենց կիները արտասահման գրկեցին՝ իրեն պէքտը կը ձերբակալուին ու կաքորտ ին: Սեկնած օրս տաւր Ֆրանսացի ընտանիքներ ալ աքսորուեցան: Թուրքիոյ մէկ ծայրէն միւսը աւերակ է: Ռուս մէլիի Հայերն ու Բոսնիան ալ տեղահան ըրին: Թուրքիոյ կողմէ Պուլկարիոյ թողուած հողերու բոլոր թուրք բնակիչները Թուրքիա գաղթեցին և անոք միւս մուհաճիւրներուն հետ կը տեղադրուին Հայերու էքուած տուններուն մէջ իզմիտ, Ստաբազար և այլուր:

— Թիֆլիզի «Հորիզոն»-ի հսկա. 17.30 թուին մէջ կը կարգանք. «Սեղ հաղորդում են, որ այսօր Թիֆ-

լիս կը ժամանեն Պոլսից փախած մօտ քսան և հինգ կանայք և երեխայներ, որոնց թուով և տաճկահայ գրականագէտուհի տիկին Զապէլ Եսայեան և տիկին Զարգարեան:

ՌԻՍԵԻԹԻՐԻՔ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

Քաղաքների Միութեան Կովկասեան կոմիտէն վանի մէջ բացած է հիւանդանոց. անդառու կայաններ կը հաստատուին ճանապարհորդի այն կէտերի վրայ որ վանի շրջանային կառավարիչը ցոյց կուտայ:

Թիֆլիսի մէջ հայ եկեղեցական և հոգաբարձուական կոմիտէի նախաձեռնութեամբ լոյս տեսած է «Լուսն» անունով միօրեայ թերթ մը գաղթական որբերի օգտին համար և հայերէն ու ռուսերէն բաժիններով:

Թիֆլիսի Արաւ. Արաւեան հրատարակիչ վրայ բացուեց է ձրի ճաշարան մը 140 փախուսական որբերի համար: Այդ երիտասարդները կը թուական դործը ստանձնած է հայ ուսուցչական կոմիտէն: Ճաշարանը կը պահուի Հայերի կենտրոնական կոմիտէի ծախքով, իսկ կահաւորութիւնն ու հսկողութիւնը ստանձնած է Կովկասեան կանանց կոմիտէն:

ՀԱՅԵՐԻ ԿՈՏՈՐԱՄԵՆԵՐԻՆ ԱՌԹՈՎ

Անգլիայի խորհրդարանի Հանրային Ժողովի նոյ. 17ի նստին ներկայացուեցաւ Հայաստանի կոտորածների խնդիրը:

Արտաքին գործերի նախարարութեան ենթաքարտուղար Լորդ Բուպէրգ Սէփիլ այսպէս յայտարարեց: Աշխարհի պատմութեան մէջ երբեք տալիս սոսկալի եղեանագործութիւն մը չկայ: Ոչ մի գրգռութիւն չէր եղած Հայերի կողմէն: Անգլիացի գործակալների զրգումով Հայերը ապստամբութեան միւսած կարծեցընելու համար ելած զրոյցը գլխէն մինչև սոքը սուտ է:

Մենք երախտագէտ ենք Ֆրանսական նաւատորմին որ 4.000 Հայեր տղատեց: Անգլիական նաւերի հրամանատարներն ալ նոյնպէս պիտի վարուէին եթէ առիթը ներկայանար իրենց:

Բայց Հայերին համար ամէնէն զօրաւոր պաշտպանութիւնը պիտի լինի մեր յաղթութիւնը այս պատերազմին մէջ: Պէտք է որ մենք մեր բոլոր կարողութիւնն ու իրենք ստիպելու թնամիին որ ընդունի դաշնակիցներին առաջարկելիք խաղաղութեան պայմանները:

ՀԱՅԵՐԻ ԹԻՐ ՄԱՍՈՆՆ

«Վրայ հասիր, հայ աղգաւոր, Չեռքից գնաց Հայաստան»:

Հայ աղգաւորը կատարեց իր պարտականութիւնը և կը կատարէ ամենայն ահա նազօթեամբ իսկ հայ հարուստն ինչ ըրաւ այսքան աղեխարշ կոչերուն հանդէպ: Հայ յեղափոխականը քանիցս ցոյց տուաւ իր քաջագործութիւնը յոգուած հայրենաց և հայ հարուստներու ապա թէ ոչ այժմ հատ մը Հայ չէր մնացած, ինչպէս նաև հայ հարուստ մը. պէտք չենք տեսներ հոս նկարագրելու անոնց կատարած մեծ ծաղայութիւնները, որոս ըրին հայ-թաթաղական կոմիտէներու իրենք հարուստներն ալ զիտեն և թերեւ կը խոստովանին թէ իրենց գոյութիւնը և այժմ ունեցած հարստութիւնը հայ յեղափոխութեան կը պարտին. փոխարէն ինչ տուին հայ աղգին կամ յեղափոխութեան. պատասխանը շատ բացատրական է:

Հայ յեղափոխութիւնը, միացած ժողովրդեան չէզոք շարքերուն հետ, ազատեց Կասպիականը զարուստ բռնապետութենէն, հերոսային այնպիսի մարտնչութեամբ որ աշխարհին զարմանք պատճառեցին. հայ հարուստը կատարեց իր պարտականութեան բաժինը, գէթ նիւթական զոհարերութեամբ. դարձեալ պատասխանը բացատրական է զմիտարարաւ:

Վասպուրական աշխարհը իր գաւառներով միասին Պէլլիկայէն աւելի խոշոր հոգամաս մը կը կազմէ որ թիւրքական տիրապետութենէն ազատուած է: Հոն վերապրող հայութիւնը կարող է իր գոյութիւնը պահել և զօրանալով հետզհետէ իր արդար վրէժը լսուել իր վրայ յարձակող անգութ և անօրէն թշնամիէն. բայց տպրուտի և զօրանալու շատ պէտք ունի. այսօր հոնք ընող ձեռքեր կը պակին, որովհետև աշխատաւոր ձեռքեր կամ պատերազմով զրոյցուած են կամ հիւանդութեամբ կը տոտալին: Սրբեմն Վասպուրականին այժմ կըրպանան երկու ահաւելի թշնամիներ — համաճարակը և սովը — որոնք կատարած են աւելի սարսափելի են, և որոնց միակ գարմանն է նախ դրամ և ապա մասնագէտներ: Ինչո՞ք կամաւորական անձնուէր խոմերը, որքան կուղեք հերոսաբար կուսեցէք, զուցէ անօթի փորով և ստորորկի, հայ հարուստներ քաղցած ախանջին խցեր են, ինչպէս ուսուցող զրոյցու Շիրմանդաղէն ալ կը վրկայէ «Մշակ»-ի էջերուն մէջ: Իսկ մենք արտասահմանի մէջ տպրող ապստ Հայերս պղտանական կայսերկցութենէն և իրար բրբրելէ դատ երբեք ժամանակ չունինք օգնութեան ձեռք կարկտանու մեծամեծ յոյսերով վերապրող հայութեան:

Ո՛հ, քանի ցաւալի է այս անդոսնելի և զգուշի կեցուածքը, որքան հարուած կը համար մեր այս վարմանքով հայրենիքի տառապող ժողովրդեան. նոյն իսկ մենք մեր ձեռքով կը օրենք թշնամու սուքը և իրաւունք պիտի տանք հայ հարուստներու պատճառարանութեանց: Այս առթիւ անցեալներ Հայկ. հաստանի Ասիա-Ազգայա-յի հայ զաղութը օրինակելի կոչ մը ըրած էր Եղիպտոսի հայ թերթիկէն մէկին մէջ, որ աւելի անէ՞ք աղիւր մըն էր քան թէ կոչ: Այո՛, Ասիա-Ազգայայի աղիւր հայ զաղութ, շատ իրաւունք ունիք անէ՞ք կարգաւ անոնց հասցէին, որոնք փոխանակ օգուտ մ'ընծայելու հայրենաց, իրենց սին ետով և կուսակցական փառամով նկատմաներով միամիտ ժողովուրդը կը պատահան. այո՛, այնպիսիները դաւաճաններ են, թող հայ մարտիրոսներու և թըւււսացեալ վերապրողներու անէ՞քները հրեղէն շանթեր ըլլան անոնց գլխին, որոնք այս ահաւոր ժամանակամիջոցին չեն կարող իրենց ետք զոհել և կիրքերին զոպել:

Ժամանակն է այլ ևս միտնալու, ինչպիսի միտնալ միայն կըցին յաղթող հանդիսանալ աղիւր վանեցիկներ թայց... այս տարակուսական բայցը չը խոսնենք. զուցէ անոր մէջ շատ բաներ կան բովանդակուած, ինչպէս պ. «Ազոն» կակնարկէ: Հորիզոն ի մէջ իր մէկ գրուածքով:

Թէև վերջերս ուսուցող թերթեր վաճառ և շրջականերու հայ ժողովրդեան միահասան գաղթութեւ գուժեցին, բայց անոք պիտի վերագաւան իրենց հայրենի պաշտելի օժանդներու վրայ, քանի որ Ռուսիա վերագրուած է անկարկուած վայրերը ուր իրենց սիրելիներու նոսրական ակրոսին պահուած են անցին գանձերու նման:

Երբեք յուսահատելու չէ. հայ աղգը պիտի մնայ և պիտի ապրի այնպէս, ինչպիսի յուսով կը տողորուն մեր անմահ կամաւորներ: Ներսէսներ, Սահակ Մեսրոպներ, Վարդաններ, Վահաններ և Մուշեղներ ունեցող հայ ժողովուրդը կարելի չէ ջնջել այս աշխարհէն: Այսպիսի զարհուրելի օրերուն մէջ կամաւորական խումբեր արտագրող ժողովուրդը պիտի կարենայ պահել իր գոյութիւնը: Կոկորդիոսի արցունք թափող աղգաւորներ թող կոտորածներու պատճառը չը համարեն հայ կամաւորները և յանցանքն անոնց վրէժը չը նետեն: Մեծ կոտորածներու տուններ կամաւորներ չը կային. 1877ի ուսուցչական պատերազմին և ոչ իսկ յեղափոխական շարժումներ կային, բայց Ալլախի և Աւաշկերտի հայութիւնը քաջինչ ըրին: Հայութիւնը հալածանքներու մէջ պահած է իր գոյութիւնը երկար դարերէ ի վեր. և այդ հալածանաց դարերու մէջ ունեցած է մեծամեծ գործիչներ: Երբ ժողովուրդ մը բռնակալութեանց գէժ ընդդէմ գիտէ, նիկա ապրելու և փրկագործուելու իրաւունքն ունի:

Յուսահատելու չէ՛ երբեք երբեմն այն պարտութիւններէն. բռնապետութեան պատրաստած կոխադաններ, շարքեր և տեղահանութիւններ պէտք չէ որ բոլորովին լինէ գեղ. ընդհանրական արդար վրէժի ցոտումով պարտաւոր ենք նիւթապէս և բարոյապէս քաջանելու. կամաւորական շարքերը, անոնց թիւը բազմապատկելու ջանասիրութեամբ: Այս այս է ներկայիս մեր հայրենեաց հրամայողական պահանջը: Յուսահատութիւնն ի բայ թափելով կազմակերպելու ենք ամեն տեղ: Կաշմիր խաչի ընկերութիւններ և կամաւորական յանձնաժողովներ, վաճառի աղգի մը փրկագործութիւնը մեծամեծ զոհութիւններ կը պահանջէ և իւրաքանչիւր անհատ պարտաւոր է իր ունեցած կարողութիւնն ի սպաս բերել՝ այսպիսի ահաւոր օրերուն մէջ, ի սէր հայրենեաց աղատաբարութեան և անոր տառապեալ հայ ժողովրդեան:

Ո՛ն ուրեմն, աղքատ թէ հարուստ, հեռաւոր թէ մօտաւոր հայ ժողովուրդ, զէպի գործ. զէպի Հայրենի կառարկմը, որ հայ նահատակներու արիւնով ներկուած որբավայրեր օգնութեան կրպակներ, մաքրուելու համար պղծագործ թշնամիներէն:

Իսկ դու, հայ ունեւոր, եթէ շարունակեա այս քարոցեալ անտարբերութիւնը, գիտցիր թէ քու իսկական ձեռքով կրակի պիտի տաս կեանքը և ունեցանքդ, վաւրնդի հրեղէն սկսած է աղգէն ճարակի շուրջը. ու այդ ահաւոր հրեղէն տակաւին քու սահմաններ չը հասած, ջանք ի գործ դիր կորստական միամտալից գործութեամբ մարելու զայն, քանի ու չէ:

Գահիրէ

ՀԱՅ ԼՈՒՐԵՐ ՓԱՐԻՉԷՆ

« Մարտէլի Հայ Երիտասարդաց Միութիւն »-ը փարիզի « Հայ Կանանց Յանձնախումբ »-ի հաւաքած եւ Տ. Տ. Լեւոն Համբարձումեանի եւ Ա. Զուխանեանի ջանքերով պատրաստուած եւ զրկուած հետեւեալ հազուատեղէնները ստացած է փոքր-Մախոի հայ հերոսներին զրկուելու համար:

Յանկ փարիզի նուիրատուներին	Կտոր
Լ. Հ.	44
Վ. Վ. Ք.	6
Կ. Հ.	2
Տիկին Շահապազ	54
Mlle Lucette	6
Ա. Տ. Զ.	17
Տիկին Արսէնեան	29
Պ. Պիպէնեան	11
Sopht. Ումն.	4
Ա. Պ.	6
Տիկին Պարկըրեան	6
Ումն. 17 rue Lafayette	9
Տիկին Աղամեան	11
Տիկին Ա. Խանաթ	25
Գումար	230

Կիմանանք թէ Մ. Հ. Ե. Միութեան թերադրութեամբ եւ ջանքերով փարիզի մէջ եւս կազմուած է Կովկասի Հայ Կամաւորներին նպաստող յանձնախումբ մը Տ. Լեւոն Համբարձումեանի նախաձեռնութեամբ եւ հետեւեալ անձերէ. Տ. Տ. Ա. քամ Պարոնեան, Ժէօրժ Մկրտեան եւ Լեւոն Համբարձումեան: Ա. քամ Պարոնեանը գանձապահ ընտրուած է. յանձնախումբը սկսած է արդէն ամսավճարներ հաւաքել որոնք պիտի զրկուին թիֆլիսի « Ազգ. Բիւրօյին »:

ՏԻԱՐ ՏԸՆԻ ԳՕՇԷՆԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ
Մարտէլի Հայ Երիտասարդաց Միութեան

Դանձմ հայասէր Տ. Տընի Գօշէնի պետական նախարար անուանումին առթով « Մարտէլի Հայ Երիտասարդաց Միութիւն »-ը համակրական տաք շունչով շնորհաւորագիր մը ուղղած եւ Տ. Տընի Գօշէն հետեւեալ պատասխանը զրկած է Միութեան:

Ministère
d'Etat

Paris, le 13 Novembre 1915
Monsieur le Président,

Monsieur le Ministre d'Etat Denys COCHIN a pris connaissance, avant son départ en mission, de l'adresse que la « Jeunesse Arménienne » a bien voulu lui présenter à l'occasion de son entrée au Conseil des Ministres.

Son Excellence s'est montrée tout particulièrement touchée par les sentiments de haute sympathie que vous lui avez exprimés au nom de votre Société et elle me chargé de vous en remercier, tout en vous renouvelant l'assurance de son entier dévouement à la cause de la Justice, de la Liberté des peuples et de la civilisation.

Veuillez agréer, Monsieur le Président, l'assurance de mes sentiments distingués et dévoués.

Le Chef de Cabinet
(Signature)

Monsieur le Président de la
« Jeunesse Arménienne de Marseille »

(Թարգմանութիւն)

Պետական
Նախարարութեան
պաշտօնարան

Փարիզ, 13 նոյեմբեր 1915

Տիար Ատենապետ,

Պետական նախարար Տիար Տընի Գօշէն, յատուկ առաքելութեամբ իր մեկնումէն առաջ տեղեկացաւ այն ուղերձին որ Հայ Երիտասարդութիւնը բարեհաճած էր իրեն ուղղել Նախարարական Խորհուրդին մէջ իր մտնելուն առթով:

Նորին Վսեմութիւնը մասնաւորապէս յուզուեցաւ այն բարձր համակրութեան զգացումներէն որ իրեն յայտնած էք ձեր Լ'Երիտասարդութեան կողմէն եւ ինձի յանձնարարեց իր շնորհակալութիւն յայտնել, միանգամայն ձեզ կրկնելով Արդարութեան, Ժողովուրդների Ազատութեան եւ Քաղաքակրթութեան դատին իր կատարեալ անձնուիրութեան հաւատարմութիւնը:

Հասցեյք ընդունել, Տիար Ատենապետ, իմ յարգալիք եւ անձնուիրական զգացումների հաւաստիքը:

Գիւանապետ
(Ստորագրութիւն)

Տիար Ատենապետ
Մարտէլի Հայ Երիտասարդաց Միութեան

ՏԵՂԱԿԱՆ

Հոգաբարձութիւն
Հայոց Մատրան
Մարտիլ Խոյ

Ephorie de la Chapelle
Arménienne
Marseille

Մարտէլի, 20 նոյ. 1915
Տէր Խորագրապետ,

Ձեր պատուական լրագրին նույն թեր 10 թուին մէջ Տիար Մ. Թէքէեան կուգայ նոր բացատրութիւններ տալու իր հերքման գրքերուն, ի մասին մեր հրաժարեալ հովիւ Տէր Եղիշէի վրայ ծանրացող ամբաստանութեանց:

Այն դժնդակ կացութեան մէջ որ ազգովին ընկզմած ենք, փոխանակ ամէնու միտքն ու սիրտը այլամբ, ժօրէն ձգտուած պահելու դէպի մեր տառապեալ եղբայրներուն գոռն վիճակին դարմանը, անարժան եւ զեղծարար քահանայի մը չուրջը այսքան ազմուկ հանել եւ մեր փոքրիկ գաղթականութեան անդամներուն մէջ ամէն ժամանակէ աւելի անհրաժեշտ համերաշխութիւն մը վտանգելը անհերքելի պիտի ըլլար, սակայն մեր Լ'Եր. ժողովոյ Ատենապետը այս խնդրոյն մէջ իր բռնած անբացարկելի ընթացքով մեզ կատարէ որ վերջին անգամը ըլլալով անգրագատնեք այդ տխուր միջադէպին:

Տիար Մ. Թէքէեան անպատճառ կուգէ որ ամբաստանութիւն եւ յանցանք բռնելը միեւնոյն իմաստը ունենան հայ լեզուին մէջ եւ կը պնդէ թէ « ամբաստանութիւնը չէ հաստատուած ըսելը կը նշանակէ յանցանքը չէ հաստատուած »: Իրեն հետ ազատական վիճաբանութեան բռնուրը մեր նպատակէն հեռու է, դէթ առ այժմ. բայց ինչ որ տարօրինակ կը դանենք իր կողմէ իր այս յարարարութիւնն է թէ յանցանքին հաւանականութիւնը տեսած ըլլալով հանդերձ չկրնար հաւատաւանորդութեան. այս տրամաբանութեամբ ոչ

մէկ դատաւոր իրաւունք պիտի ունենայ վճիռ մը արձակելու ցորչալի ինքն իսկ ականատես եղած չըլլայ դործ. եւ յանցանքին փաստաբանական այսքան նրբիմաց (subtil) դարձուածքներու պէտքը չպիտի ունենար մեր Տիար Ատենապետը, եթէ իր խղճի ձայնին միայն հետեւած ըլլար այս խնդրոյն մէջ:

Գանք այժմ յանցանքին դոյութեան Եթէ Տիար Մ. Թէքէեան առաջ քան իր հերքութիւնը հրատարակութեան տալը, ինքզինքին ներքին թիւնը տուած ըլլար Հոգաբարձութեան տեղեկագիրը կարգաւոր ինչպէս որ իրեն առաջարկած էինք յատուկ նամակաւ մը, ինքզինքին եւ մեզի խնայած պիտի ըլլար այս օրուան ցաւալի վիճաբանութիւնը: Մենք առ Առաջնորդ Սրբազանը ուղեալ մեր տեղեկագիրն մէջ ընտրած չենք թէ Տէր Տօր զեղծումները այս կամ այն համեմատութեամբ, այսինքն այս կամ այն գումարին վրայ հաստատած ենք: Մենք բոլոր ենք որ հանգուցեալ Բիշմի չեանի զոյգերուն տիրանալու եւ առանց Հոգաբարձութեան գիտութեան զաննք իր տունը փոխադրելու յանցանքը գործած է նա: Այս պարագայն ամբաստանեալն իսկ ուրացած չըլլալուն՝ այլ եւս յանցանքին հաւանականութիւնը խնդրոյ առարկայ չկրնար ըլլալ: Բայց թէ այդ ցոյցերուն եւ առանց հետ խստալանում մ 120 ֆր. գումարէն զատ, երկու հազար քանի մը հարիւր ֆր. գումար մ'ալ պանդոկի տիրութեան կողմէ քահանային յանձնուած է թէ ոչ, այս մասին ոչ մէկ հաստատական կամ ժխտական բառ կը գտնուի մեր տեղեկագիրն մէջ: Պանդոկապետութեան հին եւ իր օգնական կիներ՝ Տէր Տօր, Տիար Թէքէեանի եւ մեր ներկայութեան որոշ կերպիւ յարաբարած են այդ վերջին գումարն ալ քահանային յանձնած ըլլալին, ինչ որ այս վերջինը կուրանաւ. ահա՛ բուն եւ զեղութիւնը:

Տէր Հայրը այսպիսի մի ծանր ամբաստանութեան տալն ինքզինքը տրդարացնելու ոչ մի փորձ չընելէ զատ, երբ իր հին ու նոր յանցանքները քննելու համար Լ'Եր. ժողով կը դաժմարուի դռնիսկ, փոխանակ ներկայանալու եւ բարեկարգ անոր դէմ իր հրաժարականը կը զրկէ պարզապէս, ընտանեկան նկատումներու եւ ազգայնիկներէն ուսնաց իր դէմ հակառակութեան պատճառաւ. նա թեամբ: Վերջացնելով ներկայութիւնը յայտարարել թէ Լ'Եր. ժողովոյ գանձակ խորհրդակցութեանց տարակայնի մեր ներկայ դոյութեամբ հրապարակելու պատասխանատւութիւնը կը ծանրանայ անոր Տիար Ատենապետին վրայ որ իր երկրորդ ընթացքով Հոգաբարձութեան ուղղամտութիւնը եւ մեր քննութեանց անկողմնակալութիւնը կատարած ի ներկայի կը ձգտէր յայտարարել:

Հասարակութեան *

Լ'Եր. ժողովը, Տիար Խորագրապետ, մեր անկեղծ յարգանաց հաստատիքը:

Ի դիմաց Հոգաբարձութեան

Ատենապետ
Յովհ. ՍԱՀԱԹՅԱՆ

Ատենապետ
Յակոբ Գ. ԶԷԶԷԱՆ

ՆՈՒՐԱՏՈՒՆԻ ԹԻՒՆԵՆԵՐ
ԱՐՄԷՆԻԱՆ

Շնորհակալութեամբ կը հրատարակենք Արմէնիայի նպաստելու համար մեզ հասած հետեւեալ նուիրատուութիւնները:

Բաւառիայէն Գալտանեան 60 ֆր.: Լինտոնէն Ա. Պ. Յակոբեան Նոր-Ջուղայեցի 53 ֆր. եւ 50 անգլ. Գիւքաւէլէզանէն Հր. Ամերիկա) Կատար Մարտիրոսեան 20, Ջեթ-բոնէն (Ջաւա) Ս. Ս. Միքայէլեան 20 եւ Բըլիզանէն (Ամերիկ) Յակոբ Խաչատուրեան 5 ֆր.:

Տ. ՏԸՆԻ ԳՕՇԷՆ ԶՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ քաղաքապետական խորհուրդը նոյ. 15ին նստին մէջ քաղաքապետ Տ. Պէնաքիսի առաջարկին վրայ որոշեց Աթէնքի պատասխալ քաղաքացի անուանել Տ. Տընի Գօշէնը իր Աթէնք գալուն առթով. քաղաքապետական խորհուրդի անդամներէն չափեր խօսք անելով գովարանելու Տ. Տընի Գօշէնը խորհուրդը նոյնպէս որոշեց ֆրանսացի նախարարին պատասխալ համար ընդունելութիւն մը կազմակերպել քաղաքապետութեան տարածքին մէջ: Եւ Եւանջելոսով մը կազմուեցաւ պաշտօն տալով իրեն որ Աթէնքի փողոցներէ մին ընտրէ մեծ հիւննաօթի առանձնով կաշեւ համար (ինչպէս կերել, Աթէնքի փողոցներէ մէկին Տընի Գօշէնի անունը արդէն կրելուն լուրը կանխահա եղած է):

Աթէնքէն կը հեռագրեն նոյ. 17ին թէ նախորդ երեկոյ ժամը 11ին Տ. Գօշէն հասեր է Աթէնք ուր երկաթուղիի կայարանը իրեն զիմաւորելու համար ժողովրդէն անհուն բազմութիւն մը հաւաքուած էր որի շարքը կերկրած զօգուէր մինչեւ իր ինքնիք օթեանը: Ներկայ էին նաեւ կառավարութեան կողմէն եկած բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ որոնք ամէնէն առաջ պաշտօնապէս ողջունելին Տ. Տընի Գօշէնի գալուտը: Բազմութիւնը « Անցե՛ցէ՛ Պրանտա, կեցցե՛՛ Գօշէն » աղաղակներով ուղեկցեցաւ Ֆրանսացի նախարարին մինչեւ իր օթեանը ուր օգնորուած համակրական ցոյցեր եղան եւ Տ. Գօշէն պարտաւորեցաւ իր օթեանի պատշգամբ ելնելով շնորհակալութիւն յայտնել ժողովրդին: Բազմութիւնը մինչեւ ուշ ատեն փողոցները չըլլելով համակրական ցոյցեր կրէր եւ կողադալէր « Անցե՛ցէ՛ Պրանտա » Քաղաքապետութիւնը հանրային շէնքերը նոյն գիշեր լուսադարձած էր ի պատիւ Տ. Տընի Գօշէնի:

* Մեր սոյն պատասխանը մէկ չարաթուելի ուշ հրատարակուելուն պատճառն այն է որ փարիզի Տէր Վառձապուհ քահանային պաշտօն արուած է եղեր Եւրոպիոյ Առաջնորդ Սրբազանին կողմէ Մարտէլի գալ ու ամբաստանեալին պարագայն նոր քննութեան մը ենթարկել. սակայն 15 օրէ ի վեր ծանուցուած այս այցելութիւնը տեղի ունեցած չըլլալուն, չուղեցինք այլ եւս տեղական հանրային կարծիքը Լ'Եր. ժողով Տիար Ատենապետին վերջին դրութեան չիթ ազդեցութեան տակ թողու:

— 8. Տրնի Գօշէն տեսակցեցաւ վարչապետ Տ. Ստեփանիսի հետ, ներկայացաւ Կոստանդնուս թագաւորին, տեսակցեցաւ Տ. Վէնիզէլոսի և այլ կարեւոր անձնաւորութիւններ հետ և նոյն 20ին մեկնեցաւ դէպի Սալոնիկ, յոյն կառավարութեան կողմէն իր տրամադրութեան տակ զրուած հակադրութիւնաւով մը Սալոնիկի մէջ յոյն ժողովրդի կողմէն շեղման համակրական ցոյցերով ընդունուեցաւ Տեսակցութիւններ ունեցաւ Փրանսացի զօրավարներին հետ:

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անգլիայի պատերազմական նախարար լորտ Քիչնէր գնաց Տարտանէի բանակը աչքէ անցուց, յետոյ գնաց Սալոնիկ ուր տեսակցեցաւ Փրանսական բանակի հրամանատար զօրավար Սարայի և անգլիական զօրավար Մահօնի հետ, որոնց յայտարարեց թէ Անգլիա հաստատապէս որոշած է պաշտանան պատերազմը շարունակել մինչև վերջը, Լորտ Քիչնէր Աթէնք երթալով տեսակցութիւն մ'ունեցաւ Կոստանդնուս թագաւորին հետ, որ մէկ ժամ սեկեց, Յետոյ անգլիական զեականատան մէջ ճաշկերպութիւն մը տուաւ ուր սեղանակից եղան Քառեակ համաձայնութեան գեականները, ինչպէս նաև յունական սպայակոյտի պետ զօրավար Տիւմանիս, Վարչապետ Սթեփանիս և պատերազմական ու ծովային նախարարները որոնք նայնպէս հրաիրուած էին, ներդրութիւն խնդրեի էին որ չեն կրնար դալ տկարութեան պատճառով, Լորտ Քիչնէր ճաշկերպութեն յետոյ ելաւ ինք գեականին հետ միասին գնաց վարչապետին մօտ, որպիսութիւնը հարցուց և երկար տեսակցութիւն մ'ունեցաւ որ մէկուկէս ժամ տեկց և որի մանրամասնութիւնները գաղտնի մնային, Լորտ Քիչնէր նախարարական պալատը երթեկած մասնակի ճանապարհին վրայ համակրական ցոյցերով ողջունուեցաւ յոյն ժողովրդէն:

— Ռուսիոյ լուրեր սկսած էին շրջիլ թէ Սերպերը կամ դաշնակից զօրքերը իրենց կառի մէջ դէպի Յունաստան նահանջ մը ընելու պէտք տեսած մասնակի, յոյն կառավարութիւնը պիտի հարկադրէ զիրենք զինամիտ լինելու, դաշնակից աւերութիւնները պարտաւորեցան կանխահոգութեամբ ապահովել իրենց զօրքերի ապագայ կայսրութիւնը որ մի գոցէ Յունաստանն ալ թշնամիների կողմէն անցնելով ետևի կողմէն յարձակի իրենց վրայ, մանաւանդ որ Պոլսի բերքի ապերախութեան դառնաճանկութիւնը Քառեակ համաձայնութեան տնօրէնութիւնը ներշնչած է պաշտանան փոքրիկ տէրութիւններին վրայ, Յետոյ համաձայնութեան Աթէնքի գեականները Յունաստանի կառավարութեան գիտած ընելով, ապահովել հաստատ երաշխաւորութիւններ պահանջած են որ Յունաստան չպիտի դուռէ գոչ նակիցների զօրաբանակների պատե-

րազմական զործողութիւններին դէմ, Յոյն կառավարութիւնը խափով կուգէ ապահովելու, բայց գեականատ Երաշխաւորութիւններ տրուած չլինելով, անգլիական կառավարութիւնը յայտարարեց որ ծովի կողմէն կարգիլէ Յունաստանի առեւտրական յարաբերութիւնները արտասահմանի հետ, Այդ արդիւքը պիտի շարունակուի մինչև որ Պաշտակիցների պահանջած ապահովութիւններ տրուին:

— Սերպերի գրէթէ երեք շորորդ մասը գրաւուած է այժմ Ալանի գերմաններէն և Պոլսի բերքէն, Սերպերը որ երկարատե պատերազմների հետեանքով բնականապէս պակսած և ուժաթափ եղած են, դիւցազնական գիմարութիւն ցոյց կուտան և տեղ տեղ հիանալի յաղթանակներ ալ կը տանին իրենց թշնամիների վրայ, Այսու ամենայնիւ ստիպուած են նահանջել որպէս զի իրենցմէ տնհամեմատ աւելի բազմաթիւ թշնամի զօրքերէ շրջապատուելով գերի չընունին ինչպէս որ կը խնայն Աւստրիացիներն ու Պոլսի բերքէն:

— Սերպերի հարաւարեկեան այն մասի մէջ ուր Փրանսական և անգլիական զօրքերը բանակած են, Պոլսի բերքէն իրենց կռիւների մէջ շարաշար յաղթուելով յետ կը քաշին մեծ կորուստներով, Բայց Փրանսական զօրքերը տակաւին քիչուոր են և յառաջանալու համար կը սպասեն օգնական զօրքերի, որոնք հետզհետէ կը հասնին Սալոնիկ, և Յունաստանի կողմէն տըրեւելիք ապահովութեան որ մի գոցէ իրենց ետևի կողմէն են թարկուին պոլսիական ապերախութեամբ դաւաճանութեան մը:

Իտալական «Բիէմոնդէ» մարտանաւը Բարսիոնէից Տէտէադաճը, Զօրք և ազդեակութեք տանող չորհեկառքի գնացքների փոխանուեցան և մի քանի մարտիկներ քանդուեցան:

ՊԱՐԱՍԿԱՆԱՍԱՆ

Թէհրանէն հաղորդած են նոյն 11ին. Մէծիսը գաղանի նիստ մ'ունեցաւ ուր երեսփոխաններէն շատեր փախաք յայտնեցին որ բարեկամաբար կարգադրութիւն մը լինի Բուսիկաբական յարաբերութիւններին համար:

Նախարարների խորհուրդը 24 ժամէ ի վեր նիստ կընէ առաջակիների այնպիսի ծրագիր մը պատրաստելու համար որ ստատիկ և անգլիական կառավարութիւններէն ընդունելի լինի:

Վերջին անգլիական թիւներին նախելով, Բուսի զօրքերը որոնք կուգան եւրոպական գաղութների անգորութիւնը ապահովել թշնամի տէրութիւնների գրգռած յաղաժներին դէմ, Թէհրանէն 68 վերստ միայն հեռուն կը գտնուին, Գերմանիա և Աւստրիա գեականութիւններն իրենց գիտնական թուղթերը փո-

խադրեցին Ամերիկայի Միացեալ Նահանգների գեականատունը և ամէն ինչ կարծել կուտայ թէ Աւստրիացիներն ու թիւրքերը կը պատրաստուին մեկնելու որովհետեւ շատ մը գրասաներ բերուած են գերմանական գեականատունը:

Թէհրանի մէջ միտքերը շատ յազում են Քառեակ համաձայնութեան թշնամիների առեղծուածային դիրքին հետեանքով և այն գրոյցների պատճառով որոնց համեմատ Շահնու կառավարութիւնը պիտի քաշին երթան Սպահան եթէ Ռուսիա գոհացուցիչ չհամարի Պարսկաստանի առաջարկները:

— Թէհրանէն կը հեռագրեն նոյն 16ին. «Ռուսիա և Անգլիայի գեականները Պարսկաստանի նախարարական ժողովին հետ խորհրդակցելէ յետոյ ընդունուեցան Շահնու որ իրենց իմացուց թէ Թէհրանէն մեկնելու դիտարութեանէն յետ կեցած է, Շահնու բացէ ի բաց յայտարարեց իր բարեկամութիւնը Ռուսիայի և Անգլիայի համար և չժածկեց թէ գերմանացիներն ալ տարի ընթացքին մէջ մեծ ջանքեր բրած էին Պարսկաստանը պատերազմի մէջ մղելու համար Ռուսիայի դէմ:

Շահնու և Բուսիական անգլիական գեականներին տեսակցութեան առաջ, Գերմանիայի, Աւստրիայի և թիւրքի գեականներն որոնք ապահով էին թէ Շահնու կը մեկնի Թէհրանէն, իրենք արդէն մեկնած էին անկէ, Էյնուտէտ Տաուէ և Ֆերման Ֆերման իշխանները, որոնք Ռուսիայի կուսակիցներ են, նախարարութեան անդամ եղան:

ՎՐԻՊԱԿ

Կովկասի Հայ կամաւորներին համար «Մարտիկի» Հայ Երիտասարդաց Միութեան» միջոցով եղած նուիրատուութիւնների ցանկին մէջ որ հրատարակուած է «Արմէնիա» ի նախորդ թուով, Ալէքիէն Յարութիւն Քորիսեանը պէտք է լինի Եղարը Քորիսեան:

ՆՈՐ ՍՏԱՅՈՒՄՈՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1. տէ Ամիսիս. — ՍԻՐՏ. Գերքաճը, Զոյց համար, Թարգմանեց 2. Ալեքսիս Ա. Յովսէփեան Միթիթարեան, Վեներիկ, Ս. Ղազար, 1915:

(Թէհրանէն «ազոյց համար» պատրաստուած կը ներկայացնէ իր այս գիրքը, բայց տակն հասակիան, ձեր ու որոնք գիտեն զգալ, սիրտ ունին և կարեւորութեան կուտան որպիսի մշակութեան դարձին, մեծ հաճոյքով պիտի կարգան այս գիրքը որչափ մը լեզուների թարգմանուած լինելէ զատ, 2 անգամ ալ գնապան անձերէ հայերէնի թարգմանուելով ապագայում է (մէկը թիֆլիս և միւր կողմից) և երբորք անգամ լոյս կը տեսնէ այժմ վեներիկի մէջ աւելի կատարելագործուած թարգմա-

նութեամբ մը, Իտալերէն ընդդիրը 699 անգամ ապագայութեան արժաւնացած է ցարգի):

Այս գրքին որ զարգարուած է բազմաթիւ պատկերներով, ինչ է վեներիկի մէջ 3 ֆր., ընտիր թղթի վրայ ապուած և մագաղաթ ծածքով 4 ֆր., կարելի է ստանալ նաև Արմէնիայի գրասենեկէն, վերադարձով փոստի ծախքերը. Մարտիկի մէջ հասարակ թղթի վրայ ապուածը 3 ֆր. և 30 սանդիւմ, ընտիր թղթով 4 ֆր. և 30 սանդիւմ Մարտիկէն դուրս հասարակ թղթով 3 ֆր. և 60 սանդիւմ, ընտիր թղթով 5 ֆր.:

2. Սահակ Վ. Տեր-Մովսէսեան. — Վեներական Պատմութիւն Հայոց, 51 պատկերներով. Նախակրթարանի համար, վեներիկի Ս. Ղազար, 1914, Գինն է վեներիկի մէջ 1 ֆր. և 50 սանդիւմ:

Ստացանք Դօրիճօի Իտալերէն Armenia տալթերթի Ա. թիւը հետեալ բովանդակութեամբ.

Il grido di dolore dell' Armenia, di Corrado Corradino. — La questione del numero. — La tragedia armena: Armenia turca, Armenia persa invasa dai turchi, Armenia russa. — Una lettera dell'on. Monti-Guarnieri. — L'Ospedale poesia di Arsciahi Ciobanian. — La sanzione tedesca di Doctor. — La scadenza di Berthe-Georges Gaulis. — Il Quadrifoglio novella di Avediss Aharonian. — Un desiderio di Hamid insoddisfatto di Jules Bois. — Attraverso la stampa. Una Polonia asiatica di Vico Mantegazza; Un episodio della tragedia armena di Aldo Cassuto; Scherno atroce di Carlo Monticelli. — Notizie sparse. Illustrazioni: Arsciahi Ciobanian. — Il leone del Daron e i suoi leoncini. — Avediss Aharonian.

Իտալերէն Armenia իրաւարակութեան ձեռնարկուած լինելով հայանպաստ գաղափարների ծաւալման նպատակով Իտալիայի մէջ, որ Հայերին նպաստաւոր Քառեակ համաձայնութեան երկիրներէ մին է եւ Արմէնիան ինքի կարգադրութեան մէջ մեծ դեր ունի կատարել իր, յուսով ենք որ բանիմաց եւ հայրենասէր Հայեր կը փութան իրենց բաժնորդագրութեանը քաջաբերել այն իրաւարակութիւնը, Իտալերէն չգիտող Հայերն ալ բաժնորդագրութեան կրնան նուիրել Թերթը իրենց իտալացի բարեկամներին եւ ծանօթներին: Սոյն ամսակերթի գործակալութիւնը յանձն տուած է այստեղ «Մարտիկի» Հայերիտասարդաց Միութեանը, ուստի բաժնորդագրուելու և գրանցելու կրնան դիմել նաև «Արմէնիա» ի խմբագրութեան գրասենեակը, «Երիտասարդաց Միութեան» վարչութեան անդամներէն Տիւր Եղիշէ թորսեանին:

Haic & Belus. A National Dram. composed by M. J. Zorab. Calcutta. 1895. Գին 2.40 (2.50):

SETH. J. M. MESROVP History of the Armenians in India (from the earliest times of the present day) 5 fr. (5. 50)

ՏԵՐԵՆ. — ՄԻԹԻՍ
ՏԵՐԵՆԻՍԻՍ
ՄԻԹԻՍԻ

Հայերէն Տպարան, Փորագրութեան
Le Gérant: François CARRIERE.
Marseille. — Imprimerie du Midi